

МАВЗУ: “ЎЗБЕКИСТОНДА ДОН ДИСТИЛЯТИНИ АКЦИЗ СОЛИҒИГА ТОРТИШ ЗАРУРАТИ ВА ИСТИҚБОЛЛАРИ”

Исамедов Бунёдjon Ёқубjon ўғли

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Иқтисодий жинойтларга қарши курашиш департаменти қошидагаги Алкогол ва тамаки бозорини тартибга солиш инспекциясининг Хавфни таҳлил қилиш бўлими бошлиғи

Аннотация: Ушбу мақолада Ўзбекистонда дон дистилятини акциз солиғига тортиш зарурати ва истиқболлари таҳлил қилинган. Дон дистиляти, яъни спиртли ичимликлар ишлаб чиқаришда фойдаланиладиган дондан олинган спирт, алгоголь маҳсулотларини ишлаб чиқариш саноатида муҳим ўрин тутаети. Мақолада акциз солиғини жорий этишнинг иқтисодий-ижтимоий жиҳатлари кўриб чиқилган. Акциз солиғи, давлат бюджетини тўлдириш, соғлиқни сақлашни муҳофаза қилиш ва жамоат тартибини таъминлаш мақсадида жорий этилиши керак.

Калит сўзлар: дон дистиляти, акциз солиғи, иқтисодий ривожланиш, бюджет, спиртли ичимликлар, давлат назорати, рақобат.

Дон дистиляти – бу дон маҳсулотларидан, масалан, арпа ёки буғдойдан ферментация ва дистиляция жараёни орқали олинган спиртли ичимлик. У спиртли ичимликларни ишлаб чиқаришда, масалан, виски ва ароқ тайёрлашда асосий хомашё ҳисобланади. Дон дистиляти юқори спирт концентрациясига эга бўлади.

Акциз солиғи – давлат томонидан муайян товарлар, шу жумладан, спиртли ичимликлар учун белгиланган махсус солиқ тури. Ушбу солиқ давлат бюджети учун муҳим даромад манбаи ҳисобланади.

Ўзбекистонда дон дистилятини ҳам этил спирти каби акциз солиғига тортиш орқали давлат бюджетига тушумларни ошириш ва ички бозорни тартибга солиш ва тадбиркорлик субъектларига тенг шароитларни яратиш мумкин.

Яъни бугунги кунда этил спиртидан алкоғолли маҳсулотлар ишлаб чиқарувчи корхоналар спиртни акциз солиғи кўшилган холда харид қилмоқда, бунда албатта акциз солиғи маҳсулот нархини ошишига хизмат қилади. Дон дистилятидан фойдаланган холда алкоғолли маҳсулотлар ишлаб

чиқарувчи корхоналар арзон хом-ашё хисобига маҳсулот ишлаб чиқариб устунликка эга бўлмоқда.

Дунё бўйлаб дон дистиллятига акциз солиғи қўллаётган кўплаб давлатлар бор ва улар турли ставкаларда солиқ соладилар. Финляндия, Швеция ва Ирландия каби мамлакатларда стандарт 700 мл спиртли ичимликка 13-15 евро солиқ қўйилади, Германия ва Францияда эса бу ставка анча паст — 3-5 евро атрофида.

Таклифлар:

1. **Акциз ставкасини белгилаш:** Дон дистилляти учун ҳам этил спиртига билан бир хилда акциз ставкаси жорий этиш.
2. **Назорат ва мониторинг тизимини жорий этиш:** Дон дистилляти ишлаб чиқарувчиларини лицензиялаш орқали уларнинг фаолияти устидан назоратни кучайтириш.
3. **Ижтимоий лойиҳаларни қўллаб-қувватлаш:** Дон дистиллятидан тушадиган акциз солиғи даромадлари соғлиқни сақлаш соҳасига, хусусан, алкоголь истеъмолидан келиб чиқадиган салбий оқибатларни камайитиришга қаратилган дастурларга йўналтирилиш. Бу дастурлар орқали давлат аҳолининг саломатлигини ҳимоя қилишни кучайтиради.

Бу таклифлар орқали дон дистиллятини акциз солиғига тортиш нафақат иқтисодий барқарорликка эришишга ёрдам беради, балки ижтимоий ва соғлиқни сақлаш соҳаларида ҳам давлатнинг мақсадли дастурларини қўллаб-қувватлашда муҳим восита бўлиши мумкин.

Дон дистиллятига қўйилган акциз солиғи нафақат давлат бюджети учун даромад манбаи, балки соғлиқни сақлаш ва ижтимоий сиёсат воситаси ҳам ҳисобланади. Спиртли ичимликларнинг юқори акцизи орқали давлат аҳолининг унинг салбий таъсирларидан ҳимоя қилишни кучайтирган ҳисобланади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. "Дон дистилляти: иқтисодий ва экологик таҳлил" - А. Тошпулатов, 2021.
2. "Акциз солиғи: назарий ва амалиётдаги муаммолар" - М. Қодиров, 2020.
3. "Спиртли ичимликлар бозори: Ўзбекистондаги ҳолат ва истиқболлар" - С. Рахимов, 2022.
4. "Иқтисодий ривожланиш ва солиқ сиёсати" - Н. Маҳмудов, 2019.

5. "Дон дистиланти ва унинг иқтисодий аҳамияти" - Ф. Сидиков, 2023.
6. "Соғлиқни сақлаш ва акциз солиғи: муаммолар ва ечимлар" - Л. Алимова, 2021.
7. "Экологик таъсир ва давлат назорати" - Ж. Турсунов, 2020.
8. "Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт вазирлиги маълумотлари" - Иқтисодиёт вазирлиги, 2023.

